

Pregled strokovnih člankov

Revue de droit pénal et de criminologie, Bruxelles, leto 2008, št. 6:

De Hemptinne, J.: Preiskovalni sodnik Mednarodnega kazenskega sodišča (Ker preiskovalni sodnik ni odigral pričakovane vloge v kazenskem postopku, so številne države Evropskega sveta v zadnjem času odpravile to pravosodno funkcijo, npr. Nemčija, Italija, Portugalska, v državah, ki jo še ohranjajo, pa je vloga preiskovalnega sodnika vedno manj pomembna in ostaja le še zaradi tradicije. V Belgiji npr. obravnava preiskovalni sodnik le še 5 % vseh kazenskih zadev, zato je postal odveč ne le zaradi svoje neučinkovitosti in arbitrarnosti, temveč tudi spoznanja, da pogosto napravi v kazenskem postopku več škode kot koristi. Na področju mednarodnega kazenskega prava ni bil predviden preiskovalni sodnik pri mednarodnih kazenskih sodiščih za bivšo Jugoslavijo, za Rwando, za Sierra Leone in za Libanon. Mednarodna kazenska sodišča so dobro delovala samo s tožilci in z obrambo, saj je ves postopek javen, usten in kontradiktoren, poteka pa pod budnim očesom sodnikov, ki v procesu »zbirajo« dokaze »za obsodbo« ali »za oprostitev od obtožbe«. Po novejših stališčih bi imel lahko preiskovalni sodnik pomembno vlogo tudi pri zbiranju dokazov o krivdi oziroma nedolžnosti obdolžencev, usmerjal bi predhodni postopek in odločal o času glavne obravnave glede na količino in kakovost zbranih dokazov. Preiskovalni sodnik bi lahko posebno pozornost namenil tudi žrtvam kaznivih dejanj, ki so sedaj zanemarjene tako v predhodnem postopku kot na glavni obravnavi.)

Revue de droit pénal et de criminologie, Bruxelles, leto 2008, št. 7-8:

Lavaux, S., Pieters, P.: Državni in mednarodni sezname teroristov in terorističnih organizacij (ZN občasno objavljajo sezname teroristov in terorističnih organizacij, da bi zavarovali svobodo in demokracijo v svetu. Vendar s temi seznamami ogrožajo pravice in svoboščine prizadetih oseb. V vsaki država policija in vojaška varnostna služba spremljata dejavnost teroristov in terorističnih organizacij, zato imata tudi svoje tajne sezname. Na ravni držav članic EU obstaja posebna policijska skupina TREVI, ki je zadolžena samo za boj s terorizmom. Države EU si redno izmenjujejo svoje sezname teroristov in terorističnih organizacij. Svoj seznam teroristov vodi tudi EUROPOL. Vsi omemjeni sezname teroristov so tajni. Varnostni svet ZN je leta 1999 prvič objavil seznam Talibanov in tesnih sodelavcev Osame Ben Ladna, ki so izvedli teroristični napad na ameriške ambasade v Keniji in Tanzaniji. Mednarodno listo teroristov in terorističnih organizacij vodi tudi INTERPOL, zadnji seznam vsebuje imena 142 oseb, ki pripadajo Talibanom ter imena 225 oseb in 112 terorističnih organizacij Al Kaide. Evropske države se različno odzivajo na

mednarodne sezname teroristov in terorističnih organizacij: medtem ko lahko v Belgiji na seznamih navedene organizacije normalno javno delujejo in imajo svoje shode, je Nizozemska prepovedala delovanje vseh navedenih terorističnih organizacij.) – Slingeneyer, T.: Vpliv gibanja družbene obrambe in nove penologije na prakso pogojnega odpusta v Belgiji od 1888-2006 (Pogojni odpust so v preteklosti kritizirali predstavniki družbene obrambe, danes pa ga kritizirajo predstavniki nove penologije. Klasično kazensko pravo je upoštevalo pri odmeri kazni samo težo kaznivega dejanja, kriminalna antropologija pa se je začela zanimati tudi za osebnost storilca kaznivega dejanja, saj naj bi bila prav osebnost »odgovorna« za »prehod k dejanju«. Temeljni pojem družbene obrambe je bodoča nevarnost storilca, ki se ugotavlja z zdravniško psihiatrično in psihološko ekspertizo. Tudi nova penologija upošteva osebnost storilca, ki je osnova za načrtovani tretman med prestajanjem kazni in za odobritev pogojnega odpusta. Vendar si nova penologija več ne prizadeva zaboljšanje obsojenca, temveč za obvladovanje njegove družbene nevarnosti med prestajanjem zaporne kazni in po prestani kazni, kar se najbolje doseže z nadzorom nad prestopnikom. Namesto prejšnjega vprašanja, »kako poboljšati prestopnika«, se sedaj postavlja vprašanje, »kako učinkovito nadzorovati prestopnika« zaradi varstva družbe. Merilo za dober zapor ni več zastraševanje, poboljšanje in kaznovanje, temveč onesposobitev nevarne osebe; dober zapor je zato samo tisti iz katerega ni mogoče pobegniti. Zato tudi pogojni odpust danes ni več nagrada za obsojenca, temveč je samo prehodno obdobje med eno in drugo zaporno kaznijo, saj je med odpuščenimi obsojenci od 60-75 % povratnikov. Pogojni odpust nima več niti teoretičnega niti praktičnega opravičila in je le del igre, ki jo predstavljajo boj s kriminaliteto, kaznovanje in izvrševanje kazni).

Revue de droit pénal et de criminologie, Bruxelles, leto 2008, št. 9-10:

Danti-Juan, M.: Vpliv (nesrečne) kazenske zadeve Outreau na reformo francoskega kazenskega prava (Zadeva Outreau je postala znana potem, ko je bilo na majhnem občinskem sodišču v kraju Pas de Calais 3 leta v priporu 13 obdolžencev, ki so ves čas trdili, da so nedolžni, kar je končno ugotovilo tudi vrhovno sodišče in zavrnilo obtožbo za kaznivo dejanje posilstva in spolnega nasilja na otroke in mladoletnike. Francoska strokovna in laična javnost je bila pretresena in začudena, ker je zahtevno kazensko zadevo obravnaval mlad in neizkušen sodnik, napake pa niso opazili niti številni sodniki višjih sodišč, ki so reševali pritožbe obdolžencev in obtožencev. Zaradi protestov javnosti je bila ustanovljena posebna parlamentarna komisija, ki naj bi odkrila vzroke za »nedelovanje« pravosodja. Komisija je ugotovila, da je za »sodno napako« najmanj odgovoren preiskovalni sodnik, saj je odločilna dejstva kasneje

spregledalo več deset sodnikov, ki so sodili ali reševali pritožbe zoper »nepravične« sodbe. Glavni očitek komisije je bil, da so sodniki pozabili na domnevo nedolžnosti obdolženca, poleg tega pa so višji sodniki pogosto nekritično »pokrili« napačne nižjih sodnikov. Zadeva Outreau je bila povod za odpravo preiskovalnega sodnika v francoskem kazenskem postopku, in se bo odslej resnica lahko ugotavljala le na glavni obravnavi v ustnem, javnem in kontradiktornem kazenskem postopku.) – Kaminski, D.: Filozofski in pravni vidiki kazni (Oblike in nameni kazni so se v zgodovini spreminjali, pa tudi danes so na kaznovanje in namene kazni različni pogledi. Če je kazenskoopravni pojem kaznivega dejanja in »pravične« kazni dokaj enotno sprejet, pa se začnejo razhajanja v zvezi s filozofskim temeljem kazni, saj samo dejstvo, da je kazen posledica storjenega kaznivega dejanja, še nič ne pove o razlogih za kaznovanje. Pri tem je treba upoštevati, da je kazensko pravo samo ena od možnih poti za reševanje konfliktov med ljudmi, saj se uporabljajo številna »ne kazenska« nadomestila za zaporno kazen. Osnovna družbena vloga kaznovanja danes je »naklepno povzročanje bolečin in trpljenja storilcu kaznivega dejanja«. Vendar v tej zvezi švedski kriminolog Nils Christi opozarja, »da sodobni zapori povzročajo le še malo bolečin zapornikom, saj so mnogi bolj podobni hotelom ali počitniškim penzionom, obsojenci imajo dobro hrano in nastanitve, delajo in zaslužijo za svoje potrebe ter imajo obiske družinskih članov in spolnih partnerjev, kar daje podobo, da so na počitnicah na račun davkoplačevalcev«. Javnost se premalo sprašuje, kakšen je dejanski učinek zaporov na pojav, razširjenost in težo kriminalitete.) – Bullier, A.: Zaporniki v Guatanamu na Kubi so dobili pravico do pritožbe (Vrhovno sodišče ZDA je v zadevi Boumedién proti Buschu sprejelo sklep, s katerim je razveljavilo prostopek ameriške izvršne oblasti, ki je zapornikom v Guatanamu odvzela pravico na *habeas corpus*. S tem je zapornikom priznalo pravico do pritožbe zoper odvzem prostosti. Ameriški kongres je namreč leta 2005 sprejel Detainee Treatment Act, ki je »sovražnim borcem« odvzel vse pravice do pritožbe, zato ga je Vrhovno sodišče razglasilo za protiustavnega. Vrhovno sodišče ZDA je sprejelo stališče, da ameriško pravo ne more veljati za Guatanamo na Kubi in je s svojo odločitvijo pretrgalo kratko vladavino vojaške strukture v ZDA. Posledica navedene odločitve je bila, da so zaradi pomanjkanja dokazov odpustili iz zapora Guatanamo 500 od skupno 775 pripornikov.)

Revue pénitentiaire et de droit pénal, Paris, leto 2008, št. 3:

Danti-Juan, M.: Nadzor nad pripori in zapori v Franciji (V Franciji so že več let čutili, da je nadzor nad pripori in zapori, v katerih se izvršuje odvzem prostosti, pomanjkljiv. Dosedanji nadzor, ki so ga od leta 1962 opravljali sodniki za izvrševanje

kazni, ni dal nobenih vidnih rezultatov. Francija je bila pogosto opozorjena na neustrezen nadzor nad zapori s strani Evropskega sodišča za človekove pravice in s strani Evropskega odbora za preprečevanje mučenja. Nadzor se ni izboljšal niti po letu 2000, ko je zakon dovolil, da lahko zapore kadarkoli obiskujejo poslanci, senatorji, prefekti in namestniki prefektov. V zadnjih letih je prišlo v zapori do številnih neprijetnih dogodkov: paznika sta posilila obsojenko, obsojenec je prestajal kazen v razmerah, ki mu niso zagotavljale spoštovanja osebnosti in dostojanstva oziroma v razmerah, ki so pomenile mučenje. Leta 1999 imenovana posebna strokovna komisija je preučevala nadzor nad zapori in leta 2000 predlagala ustanovitev neodvisnega organa za nadzor zaporov izven državnih organov za izvrševanje kazenskih sankcij. Tudi nova Evropska zaporska pravila iz leta 2006 v 9. členu priporočajo državam naj imenujejo neodvisne nadzorne organe nad zapori. Tako je francoski zakon leta 2007 uvedel »generalnega nadzornika prostorov za odvzem prostosti«, ki ga imenuje predsednik Republike Francije na predlog parlamenta za obdobje šestih let, njegov mandat pa ni ponovljiv. Glavna skrb generalnega nadzornika zaporov je zagotoviti spoštovanje pravic zapornikov. O svojih ugotovitvah sproti obvešča predsednika republike, parlament, vlado in ministre, na koncu leta pa izdela podrobno poročilo o varstvu pravic zapornikov in pogojih, v katerih se izvršuje odvzem prostosti.) – Lienard, S.: Elektronski nadzor nad večkratnimi povratniki v Franciji (Zakonodaja iz leta 2005 in 2007 je vpeljala gibljivi elektronski nadzor kot poseben varnostni ukrep po odpustu s prestajanja zaporne kazni za sledenje obsojencev, ki so bili obsojeni na več kot 7 let zaporne kazni, za sledenje pogojno odpuščenih obsojencev do izteka kazni in za sledenje po odpustu vseh obsojencev ne glede na višino kazni, ki so prestajali kazni zaradi spolnih kaznivih dejanj. Tak gibljivi elektronski nadzor lahko traja največ dve leti in se lahko še enkrat ali dvakrat podaljša zaradi »družbene nevarnosti« prestopnika. O uvedbi gibljivega elektronskega nadzora odloča posebna strokovna komisija, ki oceni »nevarnost« ponovitve kaznivega dejanja. Čeprav v znanstvenih krogih ni enotnega stališča, kaj pomeni »nevarnost« obsojenca, se komisija največ opira na psihološke in psihiatrične ekspertize. Ker elektronski nadzor posega v človekove pravice in svoboščine, je potrebno tehtati individualno škodo, ki jo utрпи prizadeta oseba in splošno družbeno korist od tega ukrepa, ki naj prepreči povratništvo nevarnih storilcev kaznivih dejanj. Elektronski nadzor tako opravlja na eni strani nalogo varovanja družbe, na drugi strani pa olajšuje družbeno vključitev obsojenca s preprečevanjem okoliščin, ki bi ga lahko pripeljale v povratek in ponovno v zapor.) – Darbeda, P.: Najnoveše spremembe v izvrševanju zaporne kazni v Franciji (Zapori se le počasi spreminjajo in so še vedno nujni v sodobni demokratični družbi. Francija je takoj po sprejemu novih Evropskih zaporskih pravil leta 2006 imenovala 35-člansko strokovno komisijo za pripravo novega zakona o izvrševanju kazenskih sankcij. Predlog zakona upoš-

teva osnovno načelo zaporskih pravil, da obsojenec ohrani vse človekove pravice, ki mu niso posebej odvzete z zakonom ali sodbo. Obsojenec lahko uveljavlja svoje verske, civilne in družinske pravice in dolžnosti, zagotovljeno mu je ustrezno zdravstveno varstvo, ohrani pravico do stikov z družino, do telefoniranja in do športnih in kulturnih dejavnosti. Predlog zakona v več pogledih izboljšuje tudi položaj zaporskih delavcev. Za vsak zapor se ustanovi posebna nadzorna komisija, ki mora najmanj enkrat letno preveriti celotno delovanje zapora in spoštovanje pravic zapornikov. Predlog zakona poudarja, da je namen zaporne kazni družbena reintegracija obsojencev po prestani kazni in življenje brez povratka v kriminaliteto.) – Puy-Montbrun, B.: Varstvo človekovega življenja v kanonskem kazenskem pravu (Spoštovanje človekovega življenja je osnovno načelo doktrine in zakonodaje katoliške religije, saj je bog naročil Mojzesu kot prvo zapoved »Ne ubijaj«. Tudi ko je Kajin iz ljubosumja ubil brata, ga je bog pustil pri življenju, naložil pa mu je kazen. Ker je bog gospodar človekovega življenja, človek ne sme sam uničevati tega, kar je ustvaril bog. Danes se stališče katoliškega nauka o spoštovanju človekovega življenja najbolj kaže v prepovedi in kaznovanju splava in odvzema človekovega življenja. Po kanonskem pravu sta najtežji kaznivi dejanja kazniv splav (kanon 1396) in uboj (kanon 1397). Kazniv je samo naklepni uboj, ne pa uboj iz malomarnosti. Posebno težke oblike uboja so detomor, uboj očeta ali matere, brata ali sestre ter zakonca. Za splav je kazen samo takojšnja dosmrtna izključitev iz katoliške cerkve in to brez sodbe, posledica nastane že s samo storitvijo kaznivega dejanja. Po kanonskem pravu niso kazensko odgovorne osebe, ki nimajo razuma in mladoletniki do 16. leta starosti, prav tako ni kazniv silobran. Za kaznovanje storilca uboja pa je potrebna sodba cerkvenega sodišča, s katero se obsojencu odvzamejo določene pravice ali se mu naložijo obveznosti ali prepovedi. Sodišče pod določenimi pogoji lahko spremeni ali skrajša izrečene kazni, če se storilec javno pokesa, prizna in obžaluje krivdo ter ne ponavlja kaznivih dejanj. Po kanonskem kazenskem pravu je kazen manj usmerjena na preteklo kaznivo dejanje in bolj na preprečevanje prihodnjih kršitev. V vsaki kazni pa se odražajo temeljna načela krščanske religije: vera, upanje, ljubezen, pa tudi usmiljenje.)

Revue de science criminelle et de droit pénal comparé, Paris, leto 2008, št. 2:

Cecaldi, S.: Postopek v državah članicah Evropske unije pri prenosu izvrševanja tuje kazenske sodbe (Države so se dolgo časa oklepale starega načela o teritorialni veljavi kazenskih sodb, vsaka država je sodila samo za storjena dejanja na svojem ozemlju in tudi sama izvrševala kazenske sodbe. Leta 1983 pa je bila v državah EU sprejeta Evropska konvencija o prenosu izvrševanja kazenskih sodb med državami, ki v svojem bistvu pomeni le najvišjo raven kazenskopravne pomoči med drža-

vami. Korist od prenosa izvrševanja kazni imajo obsojenci, ki lahko sedaj v svoji državi prestajajo kazni, izrečene v katerikoli državi EU. Zaprošena država mora praviloma sprejeti obsojenca druge države, ki je izrekla kazensko sankcijo oz. če za prenos izvršitve sodbe zaprosi sam obsojenec. Zaprošena država le izjemoma lahko odkloni izvršitev tuje kazenske sodbe, če so bile obsojencu v postopku kršene pravice do poštenega sojenja in do obrambe. Le izjemoma sme država, ki sprejme obsojenca, spremeniti sodbo in jo prilagoditi svoji zakonodaji. Zato je sporna tudi izvršitev dosmrtnega zapora, če država, ki sprejme obsojenca, ne pozna take kazni. Nobena evropska država ne bo sprejela izvršitve v tujini izrečene smrtne kazni nad svojim državljanom. Ne gleda na sedanje široke možnosti prenosa izvršitve zaporne kazni v »domovino« obsojenca, pa v vseh evropskih zaporih prestaja še veliko obsojencev - tujcev, kar je le posledica malomarnosti držav, ki ne poskrbijo za prenos izvrševanja kazni v domovino obsojenca.)

Pripravil Franc Brinc

British Journal of Criminology, London, leto 2009, št. 1:

Young, J.: Moralna panika: njeni izvori, vztrajnost, resentment in pretvorba fantazije v realnost (V teoriji novega prestopništva, ki je nastala v šestdesetih letih prejšnjega stoletja, posebej v delih A. Cohena, zasledimo izvore koncepta moralne panike. Cohen je razvil koncept moralne ogorčenosti, ki izhaja iz pojma resentmenta, ki ga je postavil Nietzsche. Koncept se je pojavil v razburkanem času leta 1968 in na Nacionalni konferenci o prestopništvu. Značilnost moralne panike je, da izhaja iz temeljnih sprememb v družbeni strukturi in kulturi, ko določene teme sprožajo moralno vznemirjenje zaradi konflikta vrednot. Nekatere sodobne uporabe koncepta moralne panike pa so problematične.) - Critcher, C.: Širjenje fokusa: moralna panika in moralna ureditev (Analize moralne panike je treba povezati s sociološko teorijo prek moralne ureditve. Razlage izvorov in razvoja moralne ureditve ter njene aplikacije na moralne panike je zaslediti v delih Corrigan in Sayerja ter Humta in Hierja. Moralno paniko je sicer mogoče razložiti kot skrajno obliko sicer rutinskih procesov moralne ureditve, vendar je potrebno natančneje določiti, kaj je moralna ureditev in v čem se razlikuje od moralnih panik.) - Jenkins, P.: Neuspelo lansiranje: zakaj nekatere družbene teme ne sprožajo moralnih panik? (Za moralno paniko so značilne posebne nove grožnje, nenadna eksplozivnost ter ogrožanje sprejetih moralnih standardov in ranljivih družbenih skupin ali posameznikov. Četudi imajo nekateri problemi vse značilnosti, da bi lahko ustvarili medijsko blaznost, ki hrani samo sebe, do tega ne pride vedno. Primer je otroška pornografija na internetu. Dejstvo, da

ta problem ni bil predstavljen s termini panike, je posledica tehnoloških omejitev organov kazenskega pregona. Zato se sedanje podatke razlaga v skladu z uveljavljenimi oblikami vednosti, ne pa kot novo obliko deviantne organiziranosti.) - Levi, M.: Odprava maščevanja: oblikovanje ljudskih hudičev in moralne panike o beloovratniški kriminaliteti (Za razumevanje družbenih odzivov na različne oblike beloovratniške kriminalitete je koristno razumevanje pojmov, kakršni so zaskrbljenost, sovražnost, soglasje, nesorazmernost in vihravost. Četudi je na področju beloovratniške kriminalitete in njenih storilcev težavno ustvariti in vzdrževati moralno paniko, sta identitetna goljufija ali investicijska goljufija dobri kandidatki, posebej če so posamezniki, etnične skupine ali mreže organizirane kriminalitete že upodobljeni kot ljudski hudiči. Procese moralne panike spodbujajo odkritja obsežnih goljufij, njihova preiskovanja in kazenskopravna obravnavanja, kot tudi njihovo neformalno obravnavanje ter celo klevetanje. V nasprotju z običajno ulično kriminaliteto se ključni državni akterji lotevajo problema goljufij zlasti z obveščanjem, kompenzacijami in ureditvijo ter določenimi rituali simbolične degradacije in pomirjanjem, da bi preprečili družbene odzive, ki bi utegnili biti neugodni za gospodarstvo.) - Ajzenstadt, M.: Moralna panika in neoliberalizem: primer mater samohranilk v sistemu socialne varnosti v Izraelu (Izraelska vlada je sprožila moralno paniko, katere tarča so bile matere samohranilke. Te so nasprotovale novemu gospodarskemu načrtu, ki bi dramatično zmanjšal njihove socialne ugodnosti. Moralna panika je nastala v obdobju političnega in ekonomskega prehoda, ko se je Izrael premikal proti tržno usmerjeni obliki oblasti. Moralno paniko je oblikovala in podpirala ideologija, ki je značilna za neoliberalno politično ekonomijo.) - Weitzer, R.: Legalizacija prostitucije: moralnostne politike v Zahodni Avstraliji (Raziskovanje in analiziranje moralnih panik se v glavnem ukvarja z dinamično tovrstnih pojavov in družbenimi silami, ki jih spodbujajo. Vendar ima lahko tudi država ključno vlogo pri omejevanju ali spodbujanju družbenega preplaha, povezanega z določenim problemom. Država lahko postane arena boja moralnostnih politik med silami, ki so zoper določeno družbeno zlo, in silami, ki oporekajo tem zahtevam. Proces uzakonjanja morale daje edinstveno priložnost za preučevanje države kot dinamičnega akterja. Primer je proces legalizacije prostitucije v Zahodni Avstraliji.) - Woodiwiss, M., Hobbs, D.: Organizirano zlo in atlantska zveza: moralne panike in retorika preganjanja organizirane kriminalitete v Ameriki in Britaniji (Koncept moralne panike je uporaben za razumevanje, kako so družbeni problemi ustvarjeni in predstavljeni. Ohlapen pojem »organizirana kriminaliteta« se je pojavil kot sredstvo retorike izključevanja v Združenih državah in Veliki Britaniji. Pojav moralne panike v Združenih državah je mogoče pripisati podjetnikom, v Britaniji pa ga gre povezovati z desničarskimi mediji in vplivom ameriške zunanje politike.)

Journal of International Criminal Justice, Oxford, leto 2008, št. 5:

Cayley, A. T.: Tožilska strategija pri prizadevanju za aretacijo sudanskega predsednika Al Bashirja zaradi obtožbe genocida (Tožilčev predlog aretacije predsednika Al Bashirja vsebuje tri obtožbe genocida, pet obtožb zločinov zoper človečnost in dve obtožbi vojnih zločinov.) - Gosnell, C.: Zahteva za aretacijo Al Bashirja: idealistična poza ali preračunan načrt? (Ker je tožilec javno vložil predlog za izdajo naloga za aretacijo Al Bashirja, se je odločil za pragmatično strategijo. Njegov namen je doseči, da bi se obdolženca predalo prostovoljno. Nalog za aretacijo je tako dejavnik v pogajanjih med političnimi akterji. V vmesnem času bi bilo modro, če bi tožilec zahteval zapečaten naloge za ostale obdolžence.) - Jessberger, F., Geneuss, J.: O uporabi teorije posrednega storilstva v zadevi Al Bashir: nemška doktrina v Haagu (V svojem predlogu za izdajo naloga za aretacijo Al Bashirja je tožilec Mednarodnega kazenskega sodišča trdil, da obdolženec ni fizično ali neposredno izvršil genocida, zločinov zoper človečnost in vojnih zločinov, pač pa jih je zakrivil z vplivom na dejanja uslužbencev državnega aparata, vojske in policije. V mednarodnem kazenskem sodstvu se je tako prvič zgodilo, da obtožba temelji izključno na konceptu posrednega storilstva. Ta koncept je pravilno uporabljen v obtožbah zoper Al Bashirja.) - Sluiter, G.: Zagotavljanje sodelovanja Sudana: kje je pravo? (Sudan do sedaj ni pokazal skoraj nikakršne pripravljenosti sodelovati z Mednarodnim kazenskim sodiščem v zvezi z zločini v Darfurju. Vendar so tudi procesni in materialni vidiki pravne ureditve tovrstnega sodelovanja problematični.) - Ciampi, A.: Postopki zoper predsednika Al Bashirja in verjetnost njihove odložitve na podlagi 16. člena Statuta MKS (Varnostni svet Združenih narodov je pristojen zahtevati odložitev postopka zoper predsednika Al Bashirja.) - Clapham, A.: Širjenje mednarodnega kazenskega prava onstran posameznika na pravne osebe in oborožene odporiške skupine (Pravne osebe in oborožene odporiške skupine imajo obveznosti, ki so določene v mednarodnem pravu. Četudi ni mednarodnega sodišča, ki bi odločalo v primerih, ko tovrstne združbe kršijo svoje obveznosti, je njihovo razumevanje pomembno v primerih, ko imajo nacionalna sodišča pristojnost odločanja ob kršitvah mednarodnega prava, ki jih zakrivijo nedržavni akterji.) - Weigend, T.: Societas delinquere non potest: nemška perspektiva (Nemčija je ena od redkih držav, ki vztraja na tem, da so kazensko odgovorni zgolj posamezniki, četudi se lahko kaznuje pravna oseba z denarno sankcijo, če je njena odgovorna oseba storila kaznivo dejanje v korist gospodarske družbe. Odgovornost pravne osebe lahko temelji na odgovornosti njene odgovorne osebe ali pa na notranji organiziranosti pravne osebe. Oba pristopa sta teoretično neprepričljiva. Uvedba popolne kazenske odgovornosti pravne osebe terja novo opredelitev pojma kaznivega dejanja

in kazenske odgovornosti.) - Robinson, P., Ghahraman, G.: Ali je ruandski predsednik Kagame odgovoren pred MKSR zaradi umora predsednika Habyarimana? (Leta 2006 je francoski preiskovalni sodnik predlagal, da bi se ruandskemu predsedniku Paulu Kagame sodilo pred Mednarodnim kazenskim sodiščem za Ruando. Odgovoren naj bi bil za sestrelitev letala predsednika Juvenala Habyarimana leta 1994, kar je sprožilo genocid v državi. Četudi bi sestrelitev letala lahko bila vojni zločin, je primer izjemno nejasen.) - Thalmann, V.: Prizadevanja francoskega sodstva, da bi nadomestilo MKSR (Leta 2006 je francoski preiskovalni sodnik izdal mednarodne naloge za aretacijo devetih ruandskih uradnih oseb, ki so bile tesno povezane s predsednikom Kagame. Obtoženi so bili naklepnega umora in terorizma zaradi načrtovanja napada na letalo, v katerem je med drugimi umrl nekdanji predsednik Habyarimana, in ukaza izvršitve tega napada, ki se je zgodil aprila 1994. Četudi obstaja majhna verjetnost, da bo Mednarodno kazensko sodišče za Ruando obravnavalo odgovorne za napad, nedavna aretacija enega od devetih obdolžencev v Nemčiji obeta, da bodo prišla na dan dejstva o napadu.) - Jain, N.: Prislilna poroka kot zločin zoper človečnost: problemi opredelitve in preganjanja (Prislilne poroke so značilne za oborožene konflikte po svetu, na primer v Sierra Leoneju, Kambodži, Ruandi in Ugandi. Četudi je Posebno sodišče za Sierra Leone nedavno odločilo, da je prislilna poroka mednarodno hudodelstvo, obstaja malo analiz o tem, ali in kako se bo ta posebna kategorija kaznivega dejanja v mednarodnem pravu uveljavila v praksi. Posebno sodišče za Sierra Leone je opredelilo prislilno poroko kot ravnanje, ki ustreza kategoriji »drugih nečlovečnih dejanj«. Elemente tega kaznivega dejanja je opredelilo s primerjalno analizo primerov iz Sierra Leoneja in Kambodže v času Rdečih Kmerov.) - Frulli, M.: Napredovanje mednarodnega kazenskega prava: Posebno sodišče za Sierra Leone je prepoznalo prislilno poroko kot »novi« zločin zoper človečnost (Pritožbeni senat Posebnega sodišča za Sierra Leone je presodil, da so prislilne poroke lahko zločin zoper človečnost, saj ustrezajo kategorij drugih nečlovečnih dejanj. To odločitev gre pozdraviti, ker prakse prislilnih porok ne ustreza opredelitvam sedanjih kategorij spolnih kaznivih dejanj. Ker je posledica prakse prislilnih porok posebno psihološko in moralno trpljenje žrtev, jo je primerneje preganjati kot posebno vrsto zločina, ki celovito odraža njegovo kompleksnost. Odločitev Posebnega sodišča bo verjetno pomembno vplivala na prakso Mednarodnega kazenskega sodišča.) - Pinzauti, G.: Incidenčna uporaba mednarodnega kazenskega prava in humanitarnega prava Evropskega sodišča za človekove pravice: kritična razprava o zadevi Kononov proti Latviji (Evropsko sodišče za človekove pravice incidenčno uporablja določbe nacionalnih pravnih sistemov držav pogodbenic ali določbe drugih vej mednarodnega prava, če Konvencija usmerja k uporabi tovrstnih pravnih virov. ESČP včasih neustrezno uporablja te zunanje določbe. V zadevi Kononov

je ESČP napačno uporabilo pravila humanitarnega prava o civilni imuniteti in posledično napačno ugotovilo, da je država kršila 7. člen Konvencije, ko je obsodila pritožnika zaradi vojnih zločinov.) - Chavez Tafur, G.: Uporaba mednarodnega prava za prekoračitev domačih pravnih zaprek: zastaranje v zadevi Menéndez in ostali (Enaintrideset let po zločinih je argentinsko zvezno sodišče obsodilo generala Menéndeza in sedem soobdolžencev na kazni od 18 let zapora do dosmrtnega zapora. Obsojeni so bili zaradi ugrabitev, mučenj in umorov štirih članov opozicijske politične skupine. Ta kazniva dejanja so bila izvršena kot del splošnega in sistematičnega napada na nasprotnike vojaškega režima v Argentini od leta 1976 do 1983. Po nacionalni pravni ureditvi so obdolžence varovala pravila o zastaranju. To domačo pravno zapreko je sodišče razrešilo z uporabo mednarodnega kazenskega prava, ki določa, da zločini zoper človečnost ne zastarajo.) - Cassese, A.: Italijansko kasacijsko sodišče je napačno razumelo pojem vojnih zločinov: zadeva Lozano (Julija 2008 je italijansko kasacijsko sodišče presodilo, da italijanska sodišča niso pristojna za odločanje v obtožbi zoper ameriškega vojaka, ki je leta 2005 v Bagdadu vzel življenje italijanskemu obveščevalnemu agentu v civilni obleki in telesno poškodoval drugega agenta in novinarja. Sodišče je odločilo, da je vojak izpolnjeval uradno dolžnost, zaradi česar uživa imuniteto pred tujimi sodišči. Po mnenju sodišča ga varuje imuniteta, četudi bi bilo dejanje mogoče opredeliti kot vojni zločin. Sodišče je zavzelo stališče, da so vojni zločini hude kršitve mednarodnega humanitarnega prava, ki morajo biti obsežne, grozljive in nehumane ter namerne, kar pa za konkretno dejanje ni veljalo. Sodišče je svojo odločitev utemeljilo na očitno napačnem razumevanju koncepta vojnih zločinov.)

Theoretical Criminology, London, leto 2008, št. 4:

Robinson, G., McNeill, F.: Raziskovanje dinamike sprejemanja skupnostnih kazni (Na podlagi preučevanja, kako se prekrivajo kriminološki in družbeno-pravni pogledi na skupnostno kaznovanje, je bil razvit nov dinamični model sprejemanja skupnostnega kaznovanja.) - O'Malley, P.: Poskusi s tveganjem in sistemom kazenskega pravosodja (Tveganje ne velja za pozitiven pojav v družbenih teorijah in kritični kriminologiji, posebej ne v luči Beckovih tez o družbi tveganja. Vendar je ta pogled neustrezen. Tveganje je namreč spremenljiva oblastna tehnologija. Tako z analiziranjem pristopov, kakršna sta zmanjševanje škode in obnavljalna pravičnost, kot z eksperimentiranjem na polju tveganja, varnosti in pravosodja bi veljalo ustvariti strateško vednost o tveganju.) - Williams, J. W.: Lekcija 'Enron': medijsko prikazovanje, gospodarska kriminaliteta in finančni trgi (Škandalov, kakršna sta Enron in WorldCom, ne gre precenjevati, četudi se je o njih obširno poročalo v medijih. Na podlagi analize več kot 300 časopisnih

člankov je mogoče zaključiti, da so mediji različno dojemali ta dva škandala. Mediji so različno pojasnjevali, kako sta povezana z domnevami, ki sicer veljajo za nesporne, o naravi, obliki in delovanju finančnih trgov. Medijsko poročanje torej ni toliko poskus kolektivnega razlaganja finančnih škandalov, pač pa podpiranje določenih diskurzov trga.) - Murphy, D. S., Robinson, M. B.: Maksimizator: razjasnitev Mertonovih teorij anomalije in pritiskov (Mertonovi teoriji anomalije in pritiskov sta med najbolj popularnimi teorijami vzrokov kriminalitete. Na Mertonovi teoriji anomalije temelji teorija institucionalne anomalije, ki sta jo razvila Messner in Rosenfeld. Ta teorija razlaga, kako določene institucije vodijo v stanje odtujenosti in v kriminaliteto. Teorija razlikovalnih priložnosti, ki sta jo izdelala Cloward in Ohlin, pa izhaja iz Mertonove teorije pritiskov. Teorija pojasnjuje, da posamezniki, ki so vključeni v kriminalne aktivnosti, potrebujejo sklop naučenih veščin, podobno kot tisti, ki se ukvarjajo z zakonitim dejavnostmi. Pri tem Mertonova koncepta konformista in inovatorja ne izključujeta eden drugega. Nekateri posamezniki namreč usklajeno uporabljajo zakonita in nezakonita sredstva, ko sledijo t.i. ameriškim sanjam. Tovrstni maksimizatorji združujejo značilnosti konformista in inovatorja.)

Crime, Media, Culture, London, leto 2008, št. 3:

Gies, L.: Kako materialna so kibertelesa? Širokopasovni internet in utelešena subjektiviteta (Uporabo interneta je mogoče opredeliti kot obliko netelesnega sporazumevanja, t.j. sporazumevanja, pri katerem ni telesne navzočnosti. Uporabniki se tako lahko vključijo v igre identitet, celo v identitetne goljufije. Vendar ta predstava uporabe interneta ni več ustrezna. V dobi širokopasovnega interneta je vse lažje izmenjevati tudi telesna sporočila in se zblíževati z audio-vizualnimi mediji. Poleg tega se tudi pri komunikaciji, ki pretežno poteka v obliki teksta, pojavljajo znamenja telesnosti. Materialno telo je pri uporabi interneta v središču, saj to uporabo v veliki meri motivirajo prav telesne potrebe in želje. Konstruiranje interneta kot virtualnega in netelesnega prostora zanemara materialne in telesne realnosti, v katerih tehnologija deluje.) - Wilson, J. Z.: Transgresiven okras: narativni pogledi na avstralske zapore, 1970—1990 (Grafite, ki so jih naredili zaporniki v avstralskih zaporih, so analizirali glede na različne sociološke in psihološke vidike zaporskega okolja. Vsebine grafitov ponazarjajo poglobitve in stalne teme zaporniškega življenja, med katerimi so razmerja oblasti, spolnost, maščevanje, nasilje, dolgočasje in želja po zabavi.) - Gunter, A.: Odrasti slab: temnopolta mladina, 'cestna' kultura in hudobnost v soseski Vzhodnega Londona (Z nekaterimi kriminološkimi koncepti, ki so jih razvili Matza, Anderson in Katz so preučevali, kako mladi, člani subkulture Road Life, prevzemajo nekatere vidike hudobnosti (badness).

Razlogi za to so preživetje, služenje denarja ter stil in moda. To preučevanje temelji na veliki etnografski raziskavi, ki je potekala v soseski Vzhodnega Londona. Empirični podatki so bili zbrani z neposrednim opazovanjem in delno strukturiranimi intervjuji.) - Butler, I., Drakeford, M.: Posmehovanje ali spodbujanje? Dvournosti pri konstrukciji žrtve v zadevi Maria Colwell (Medijsko poročanje ustvarja predstave o žrtvah kriminalitete. T.i. medijske žrtve so pomemben del boja za nadzor nad kriminaliteto. Na primeru Marie Colwell je mogoče preučevati vlogo žrtv in prizadevanja za prilastitev in izkoriščanje statusa žrtve. Prav nejasnosti pri pripisovanju statusa žrtve razkrivajo nerazrešene napetosti v javnih predstavah, ki naj bi jih kaznivo dejanje označevalo, razložilo in utelešalo.) - Wallace, A.: Tovrstne stvari se ne dogajajo tukaj: kriminaliteta, prostor in nepremičnine v novicah (Poročanje o kriminaliteti ustvarja določeno idejo prostora. Nekatere okoljske značilnosti, kakršni sta na primer mir in tišina, skuša predstaviti kot protistrupe za kriminaliteto. Poročanje o kriminaliteti ustvarja fiktivne predstave o prostoru na podoben način, kot to počnejo filmi. S tem prispeva h krepitvi predmestnega etosa potrošništva.) - Gannon, S.: Družinsko drevo kriminalitete: zlitje rase, kriminalnosti in družine na Novi Zelandiji (Leta 2006 je v novozelandskem časopisu, ki je zelo bran, izšla serija člankov, ki so povzemali problematično mnenje o povezavi kriminalnosti z družino in rasno pripadnostjo. Lokalna kriminaliteta je bila predstavljena kot odklonskost družin, ki grozi celotnemu mestu in regiji.)

Pripravila Polona Mozetič

Monatsschrift für Kriminologie und Strafrechtsreform, Köln, leto 2008, št. 6:

Reichel, R.; Marneros, A.: Prognozična vrednost PCL:SV za napovedovanje kriminalnega povratništva storilcev kaznivih dejanj v Nemčiji (Psihopatologija velja za zanesljivega napovedovalca povratništva storilcev. PCL-R in PCL:SV sta zanesljivi orodji za ugotavljanje psihopatologije. Avtorja primerjata oba inštrumenta in se zavzemata za njuno nadaljnje preizkušanje. Namen njune raziskave je ugotoviti napovedovalno vrednost PCL:SV za generalno in specialno nasilniško povratništvo. Izidi raziskave, pridobljeni s preučevanjem izkušenj na angloameriškem jezikovnem območju in območju Švice kažejo, da je napovedovalna vrednost PCL:SV v najboljšem primeru le usmerjevalna.) - Reuband, K.-H.: Upadanje strahu pred kriminaliteto v času naraščanja ogroženosti s kriminalom (Po kriminalitetnih statistikah je mesto Düsseldorf najbolj ogroženo mesto s kriminalom v Nemčiji. V nasprotju z ostalimi mesti je tu kriminaliteta še naprej v porastu, zlasti nasilniška. Raziskava je ugotavljala, kako to dejstvo vpliva na

strah prebivalcev pred kriminaliteto. Nenavadno je, da so v obdobju med letoma 1997 in 2007 ugotovili znižanje tako osebnega kot družbenega strahu. Za to dejstvo nimajo zasluge niti večja navzočnost policistov niti upad medijskega poročanja o kriminaliteti, manjša psihosocialna ogroženost ali spremenjene razmere glede priseljencev. Domnevajo, da se je prebivalstvo navadilo na tveganje in ga sprejelo za del vsakdanjega življenja. Naraščanje kriminalitete namreč ne pomeni, da je ogroženost posameznikov resnično večja, zato ni razlog za moralno paniko.) – Simonson, J. in drugi: Socialno in poklicno vključevanje mladih storilcev kaznivih dejanj v družbo po odpustu iz mladoletniškega zapora (Po splošni razpravi o možnih vplivih na socialno in poklicno vključevanje mladih obsojencev po prestani kazni – baza podatkov je zajemala 773 storilcev kaznivih dejanj, starih med 15 in 26 let, iz šestih mladoletniških zaporov - je mogoče domnevati, da je poklicno usposabljanje prispevalo k poklicnemu izobraževanju, ne pa tudi k zaposlenosti. Razmišljati je treba, kako navezati v času prestajanja kazni stike, ki bodo omogočali kasnejše zaposlovanje v ustreznem poklicu.) – Treibel, A. in drugi: Javnosti o žrtvah nasilja v povezavi z vrsto delikta in spolom – internetna študija (Poskus je temeljil na obdelavi podatkov, pridobljenih na internetu. Raziskovali so razlike v ocenjevanju viktimizacije moških in žensk glede na vrsto kaznivega dejanja. Hipoteza je bila, da v javnosti prevladujejo stereotipni vzorci o žrtvah glede na spol. Poskus je zajemal opise štirih nasilnih dejanj, storilci in žrtve pa so bili različni. Na strani žrtve je bila preučevana ogroženost, odgovornost, prijavljanje policiji in svetovanje žrtvam. Rezultati analize so pokazali specifične razlike v povezavi z vrsto kaznivega dejanja in spolom žrtve.)

Pripravila Marija Milenković